

Т.В. Латишева

**ПРОЕКТ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ СЕМАНТИЧНОГО
УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЄЮ В ГАЛУЗІ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ**

Розглянуті питання створення системи семантичного управління та розподілу по користувачам юридичної інформації. Визначено проблему інформаційного пошуку, яка обумовлена функціональною обмеженістю існуючих інформаційних систем, недостатнім науковим дослідженням у застосовуваних на практиці підходів, відставанням теоретичних розробок від швидко мінливих пошукових потреб користувачів комп'ютерних мереж. Показано, що більшість інформаційних систем не дозволяють враховувати в роботі семантику природної мови. Для впровадження нових підходів до автоматичного пошуку та розподілу інформації, що враховують значення лексичних одиниць і існування певних смислових відносин між лексичними одиницями в текстах електронних юридичних документів, необхідна розробка принципів і методу семантично-орієнтованого управління правовою інформацією. Показано, що без ефективного ранжування юридичних документів, результати пошуку втрачають сенс, тому що можуть включати в себе посилання на десятки і сотні тисяч документів. Наведено основні компоненти проекту інформаційно-пошукової системи «LawNorm», яка буде автоматично розподіляти по користувачам юридичну інформацію «за змістом». Рис. 2, дж. 11.

Ключові слова: інформаційний пошук, пошукова система, ранжування документів, семантичний пошук юридичних документів, компонентна модель.

JEL M15

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Світ змінюється і з ним змінюються пріоритети розвитку суспільства. Використання інформаційних технологій прискорює цей процес. Інформація розглядається як товар. Роль інформації, як товару, зростає, при цьому цінність інформації залежить від термінів отримання і витрат на її обробку [1,2]. Зростання складності та обсягів інформації робить актуальними питання пошуку нових підходів доступу до неї, так як використання традиційних технологій призводить до збільшення термінів і вартості розробки програмних засобів доступу до інформації.

Термі «інформація» міцно увійшов у науку після створення Клодом Шенноном математичної теорії інформації [3]. Шеннон розглядав канали зв'язку й передачу повідомлень у них.

За словником іноземних слів [4], термін «інформація» тлумачиться в одному варіанті як повідомлення про щось, у другому – як відомості про навколишній світ, процеси, які в ньому відбуваються, про події, ситуації, чиясь діяльність. Є.П. Тавокін [5, с. 1] указує, що спочатку термін «інформація» використовувався тільки в комунікативному розумінні, як термін для пояснення процесів передавання повідомлень між людьми.

Саме знаходженні інформації, що відповідає потребам конкретних користувачів є завданням сьогодення в аспекті управління інформацією. Дослідження щодо вирішення даної проблеми почалися ще в середині минулого століття після винаходу електронно-обчислювальних машин (ЕОМ).

Термін «інформаційний пошук» (Information Retrieval) введений в науковий обіг Моірсом (Calvin Moeers) в 1951 році. Дослідження в цій галузі еволюціонували від розробок, сфокусованих на технічних аспектах в 50-60-х роках минулого століття (інформаційно-пошукова система з автоматичним

індексуванням) до появи спеціалізованих пошукових інструментів, які мають потужний розвиток в зв'язку з появою всесвітньої мережі Інтернет в 90-і роки.

Наявні інформаційні системи забезпечують пошук в джерелах інформації одного типу, залишаючи поза увагою інші.

Також більшість існуючих інформаційних систем базуються на загальних механізмах, відповідно до яких, для виконання пошуку користувачі вводять певний запит, що описує інформаційні потреби, які складаються з набору термінів. Після обробки такого запиту система повинна повернути документи (або посилання на документи), що містять терміни, задані в запиті користувача. При цьому термінами є або спеціальні ключові слова, або будь-які слова - рядкові літерали, які зустрічаються в змісті колекції документів. Такий метод пошуку інформації вважається класичним методом, або методом пошуку інформації з використанням ключових слів.

Проблема інформаційного пошуку, яка стала особливо гостро через постійно зростаючий обсяг електронних документів в різного роду інформаційних системах, а також в мережі Інтернет, обумовлена функціональною обмеженістю розроблених інформаційних систем. Більшість цих систем не дозволяє враховувати в роботі семантику природної мови, а використання методу пошуку за ключовими словами призводить до висновку великого обсягу нерелевантних даних.

Це визначає актуальність роботи в галузі створення більш ефективної **системи семантичного управління інформацією (далі – ССУІ).**

До теперішнього часу в науці в ряді предметних галузей, в тому числі в юриспруденції - накопичено велику кількість знань та інформації, яка потребує дуже великого обсягу робіт по її узагальненню, систематизації для створення умов широкого використання цієї інформації вченими і фахівцями. Все більшу важливість і значимість набувають питання інформаційного забезпечення використання результатів фундаментальних досліджень в прикладних розробках, в створенні нових матеріалів, продуктів і технологій.

Відповідно, важливою сферою застосування саме ССУІ є також юриспруденція. Це пов'язано зі складною структурою і різноманіттям форм правової інформації, яка містить поняття і категорії, які дуже складно формалізуються, а також часто великі за своїм обсягом масиви, які підлягають врахуванню даних.

Це має бути комплексна автоматизована інформаційна система, яка відкриє нові можливості для користувачів юридичної інформації, представляючи можливості доступу до різноманітних цифрових інформаційних ресурсів, швидкого знаходження необхідної інформації.

Аналіз обмежень класичних інформаційних комп'ютерних систем, в тому числі інформаційно-пошукових систем в галузі правознавства, які описані в науковій літературі, дозволяє зробити висновок про актуальність розробки нових підходів до семантичного управління інформацією юридичного характеру, що враховують значення лексичних одиниць та існування певних смислових відносин між лексичними одиницями в текстах електронних юридичних документів.

Виходячи з цього, можна говорити про обмеженість класичних систем пошуку правової інформації, яка пов'язана з відсутністю можливості розуміння ними базової концептуалізації інформаційних потреб користувачів і сенсу правових документів, які потрібно знайти. Звідси виникають такі дві фундаментальні проблеми інформаційного пошуку:

1. Однозначність юридичних термінів - можна використовувати різні терміни для позначення одного поняття (наприклад, «апатриди» та «аполіди»;

«правознавство» та «юриспруденція»; «тягар доказування» та «обов'язок доказування»; «провадження справи» та «ведення справи»). Отже, правові документи, що використовують терміни, які не збігаються з термінами запиту, не знайдено при пошуку;

2. Багатозначність юридичних термінів - один термін може мати багато значень (наприклад, «доказ» може бути речовий, документальний, непрямий, обвинувальний, викривальний; «вбивство» може бути на замовлення, з хуліганських мотивів, а також вчинене з особливою жорстокістю і т.д.). У зв'язку з цією проблемою система може повертати нерелевантні результати.

Крім того, класичні системи інформаційного пошуку зазвичай не враховують семантичні відносини між юридичними термінами, через що класичні системи інформаційного пошуку не здатні знайти юридичні документи, які є релевантними (відповідати змісту або вимогам) за своїм смислом, але не містять терміни запиту.

Таким чином, виникає не абиякий інтерес сучасних науковців до даної тематики, якій обумовлений саме інформативною глобалізацією в галузі комп'ютерних мереж та широкою громадською зацікавленістю та розповсюдженням Інтернету. Саме з появою великих та загальнодоступних сховищ інформації баз даних (база даних лідера пошукової індустрії google.com містить інформацію про більш ніж 8,5 мільярда документів) вивело на перший план складну комплексну задачу розробки ССУІ, що забезпечує швидкий і якісний пошук в таких сховищах, їх ефективне автоматичне поповнення, визначення зв'язків між збереженими документами, структурування вмісту сховищ.

Центральною ланкою процесу інформаційного пошуку юридичної інформації є також ранжування документів (веб-сторінки і сайти Інтернету). Класичний приклад - ранжирування результатів роботи системи в Інтернеті, коли знайдені документи ранжуються за ступенем відповідності релевантності. Без ефективного ранжування результати пошуку втрачають сенс, тому що можуть включати в себе посилання на десятки і сотні тисяч документів. При цьому основними проблемами розвитку наукових основ пошуку є недостатнє наукове дослідження саме у застосовуваних на практиці підходів, порівняно невисокий рівень використання розвинених математичних механізмів, відставання теоретичних розробок від швидко мінливих пошукових потреб користувачів комп'ютерних мереж.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, і виділення невирішених раніше частин. Дослідження, присвячені питанням використання семантичних моделей (концептуалізації) для поліпшення якості пошуку були відзначені в роботі [1] ще в 1986 р, але саме проблема семантичного пошуку ще далека від свого рішення. Актуальними є завдання семантичної обробки неструктурованих електронних ресурсів, до яких відносяться розробка методів опису їх семантики з використанням моделей знань предметної області. Цьому присвячені роботи наступних зарубіжних вчених: Раманатана Гуха, Брюса Крофта, Джорда Міллера, а також російських вчених: Б.В. Добрава, Н.В. Лукашевича, А.Ф. Тузовського, В.З. Ямпільського.

Певний внесок у це питання внесли українські вчені: Пасічник В.В., Жежнич П.І., Кравець Р.Б., Пелещишин А.М. Тарасов Д.М., які запропонували нові оригінальні методи організації та опрацювання інформації у глобальних інформаційних системах [6].

Проблемами обробки природомовних текстів в нормативних документах, прогнозування, лінгвістичного аналізу займалися дослідники, такі як: Р. Браун, Г.

Дженкінс, Ч. Хольт, Д. Бриллінджер, К. Верчелліс, Ю. П. Лукашин, А.Г. Івахненко, В.Д. Романенко, П.І. Бідюк, В.Є. Снитюк, Е.Є. Тихонов.

Одним із перших вчених, який почав досліджувати інформаційний пошук є Д. Селтон – засновник моделі векторного простору, що відноситься до числа базових моделей побудови пошукових процедур. Схеми зважування при порівнянні векторів запиту і документа досліджуються в працях С. Думайса. Добре відомі роботи Ф. Гея, присвячені пошуку з використанням моделі логічної регресії, а також дослідження Р. Фангу. Домінуючий в даний час підхід до організації процедури встановлення відповідності запиту і документа (метод індексу цитування) відображено у роботах С. Бріна і Л. Пейджа.

Проведене в роботі дослідження ґрунтується на фундаментальних працях видатних вчених: М.М. Амосова, В.Ю. Крилова, Ю.І. Морозова, Р.В.Палагіна, Г.С. Поспєлова, Ю.М. Тєслі. В загально-філософському плані в контексті проблеми штучного інтелекту становлять інтерес праці І.С. Добронравової, П.В. Копніна, О.В. Палагіна, М.В. Поповича, В.С. Швирьова, А.П. Шептуліна, А.С. Щєрбакова.

Є велика сфера діяльності щодо вдосконалення існуючих підходів до автоматичного пошуку юридичної інформації та впровадження наукових інструментів вдосконалення процедури пошуку юридичних документів в Інтернеті та їх ранжування.

Таким чином існує потреба у створенні автоматизованої системи семантичного управління юридичною інформацією, яка дозволить обробляти шукати нову інформацію і направляти її потрібним користувачам. Наприклад, оцінювач майна займається оцінкою нерухомості, а система буде дивитись, яка з'явилась інформація та фільтрувати її. Відповідно, якщо інформація відповідає пошуковому запиту, направляти цим оцінювачам. Іншим користувачам – інша інформація.

Мета статті. У зв'язку зі повною відсутністю програмних інформаційних пошукових систем, які будуть здійснювати семантично-орієнтований пошук та розподіл по користувачам саме правових документів, мета даної роботи полягає в розробці принципів і методу управління інформацією, а також у створенні ССУІ у галузі юриспруденції.

Досягнення поставленої мети вимагає вирішення наступних основних завдань:

- дослідження методів і засобів пошуку інформації в комп'ютерній мережі Інтернет;
- вдосконалення методів обліку статистики переходів і пошукового поведінки користувачів в ході пошукових сесій;
- поліпшення процедур пошуку інформації в Інтернеті шляхом розробки основних вимог, відмінних рис та методу семантично-орієнтованого пошуку;
- вибрати найбільш адекватну (з практичної точки зору) методологічну основу для здійснення семантичного аналізу та подання семантико-синтаксичної інформації про лексичних одиницях української мови;
- формально описати структуру інформаційної технології пошуку та розподілу юридичних документів;
- виділити пласт юридичних знань, який повинен увійти в базу даних майбутньої системи семантичного управління юридичною інформацією (наприклад, **програмний продукт – «LawNorm»**);
- запропонувати програмний засіб представлення юридичних знань з метою вирішення завдань у сфері юриспруденції.

Саме створенню сучасної автоматизованої інформаційної системи, що здійснює управління юридичною інформацією «за змістом» українською мовою й присвячена ця стаття.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне суспільство характеризується широким впровадженням інформаційних технологій у юридичній галузі. До інформаційних технологій, або як на сьогоднішній час прийнято говорити – ІТ відноситься сукупність методів та засобів збору, зберігання, обробки, передачі, вводу/виводу інформації. Метою інформаційних технологій є зниження трудомісткості процесів використання інформаційних ресурсів, підвищення надійності та оперативності виконання інформаційних процесів [7].

На сьогодні у світі розроблено кілька сотень програмних продуктів ведення юридичної документації. Розглянемо найбільш поширені інформаційні системи з урахуванням їх призначення:

1. Системи інформаційно-правового забезпечення ЛІГА: ЗАКОН.

Системи призначені для зберігання, пошуку, аналізу і відображення текстів і реквізитів нормативних документів та включає в себе: нормативно-правові акти, консультаційну, довідкову, термінологічну і фінансову інформацію [8-9].

Системи ЛІГА: ЗАКОН мають свої особливості:

- унікальний спосіб представлення текстів нормативних документів, а також їх редакцій, що містять всі зміни та доповнення до кожного фрагмента, який зазнав змін;

- миттєвий пошук слів, чисел і будь-яких словосполучень у текстах документів;

- різноманітні можливості для аналітичної роботи з документами: створення різних посилань, закладок, графічне представлення зв'язків будь-якого документа;

- можливість вибору шаблону інтерфейсу системи, що враховує специфіку професійних інтересів у роботі з інформацією («БУХГАЛТЕР», «ЮРИСТ», «КЕРІВНИК»);

- стрічка бізнес-новин;

- вбудовані автоматичні перекладачі текстів на російську та англійську мови, що працюють у фоновому режимі.

Системи ЛІГА:ЗАКОН дозволяють з легкістю і зручністю працювати з потужними базами даних, що нараховують більше 225 тисяч документів.

2. Інформаційно-правова система Інфодиск реалізована на базі спеціально розробленої сучасної програмної платформи InfoPro 9.0. Це універсальний програмний комплекс для нового покоління інформаційних систем, що забезпечує ефективну роботу як з об'ємними текстовими базами даних, так і з сховищами фото-, аудіо-, відео-файлів, і навіть з просторовими (геоінформаційними) даними, пов'язаними з електронними картами.

Програма Інфодиск - новий рівень систематизації правової та консультаційної інформації не тільки по певним законам, кодексів та інших нормативних актів, а й за конкретними статтями або пунктам цих документів.

При виборі програмного інструменту Інфодиск відкривається спеціальний класифікатор, що містить нормативні акти разом з їх структурою (статтями, пунктами і т.п.).

Інфодиском розроблені унікальні можливості:

- «рейтинг документів» ;

- «пошук інформації за нормами права» ;

- «пошук судових прецедентів» ;

- «інформація про документ та його зв'язки» ;

- «мої папки» – для аналітичної роботи [10].

Незважаючи на досить високий сучасний рівень досліджень та наявність великої кількості програмно-інформаційних комплексів ведення юридичних

документів, в теорії семантичного управління інформацією залишається ряд відкритих проблем, однією з яких є проблема неоднозначного вибору юридичних термінів, які використовуються користувачами інформаційних систем в пошукових запитах. Ця проблема є особливо актуальною в разі пошуку інформації в юридичній і спеціалізованій літературі та полягає ще в тому, що: нові або недосвідчені користувачі невірно або неточно виражають свою інформаційну потребу ключовими словами і, як наслідок, отримують інформацію, яка не відповідає їх інформаційним потребам. Як правило, в ході пошуку юридичні документи виявляються нерелевантними інформаційної потреби всіх користувачів.

Отже, після проведення ґрунтовних досліджень було розроблено дерево цілей проекту (рис. 1), яке містить загальну ціль, конкретну ціль, результати.

Рис.1. Модель формування цільової ієрархії при управлінні проектом створення ССУІ

Зазначене вище обумовлює актуальність потреби у створенні інформаційної системи, яка пов'язана з вирішенням задачі уточнення пошукових запитів, в зв'язку з чим в теорії інформаційного пошуку виник напрямок, пов'язаний з дослідженням та розробкою методів автоматизації процесу уточнення пошукових запитів (пошук юридичних документів «за змістом» українською мовою).

Виходячи з цього потрібна спеціалізована інформаційно-пошукова система, яка призначена для зберігання, пошуку, розподілу і відображення текстів і реквізитів нормативних документів у сфері юриспруденції. Ця система має забезпечити автентичність текстів юридичних документів, що зберігаються в базі даних системи.

ССУІ має забезпечити користувачам та експертам можливість заповнювати і редагувати базу даних та шукати необхідні юридичні документи. Для цього треба впровадити в систему інформаційне забезпечення для зберігання, обробки, накопичення та відображення юридичної інформації.

Для розробки такої інформаційної системи доцільно об'єднати вимоги до різних підсистем із загальними вимогами. Такими основними вимогами мають стати:

- інтуїтивно зрозумілий інтерфейс для зручної роботи користувача;
- повинна бути підтримуватись збереження семантики даних при їх імпорті та експорті;
- розроблена згідно з діючими правилами та стандартами на розробку програмного забезпечення;
- відсутність необхідності змінювати програмний код при зміні структури даних;
- можливість обслуговувати запити користувачів та забезпечувати надання необхідної інформації;
- функціональна повнота, тобто частка можливостей системи, що використовуються клієнтом, за витрачені їм гроші.

Відмінними рисами ССУІ мають стати:

- безпосередня соціальна або юридична спрямованість;
- глобальний просторовий розмах (країна, регіон, галузь - юриспруденція);
- довготривалий період існування;
- велика кількість різномірних складових компонентів (технічних, математичних, інформаційних, програмних і ін.);
- істотні економічні витрати на проектування, розробку і експлуатацію;
- велика кількість виконавців (людей, організацій або фірм), що залучаються для відпрацювання і реалізації проекту; унікальність і неповторність технічних, програмних і структурних рішень, покладених в основу створення системи.

ССУІ, на відміну від традиційних пошукових систем, має складатися з декількох компонентів, які пов'язані один з одним. Під компонентом розуміється набір логічно пов'язаних модулів, що мають загальне призначення і представляють собою закінчену підсистему. Сполучною ланкою компонентів інформаційної системи має бути база даних, в якій централізовано зберігається основна інформація. Компонентна модель проекту ССУІ юридичних документів представлена на рис.2.

Рис.2. Функціональні модулі проекту ССУІ у галузі юриспруденції

Центральною, з усього різноманіття проблем, пов'язаних зі створенням ССУІ, виступає проблема управління цим процесом, від якісного вирішення якої значною мірою залежить соціальна значущість проекту створення системи, а

також ефективність і надійність функціонування даної системи семантичного управління юридичною інформацією.

Вирішення цього питання можливе лише в тому випадку, якщо вона спирається на адекватну методологічну, технологічну, модельну і програмно-інструментальну базу. Разом з тим в даний час управління проектами створення ССУІ розглядається скоріше як мистецтво комп'ютерного програмування, ніж сувора наука, що базується на системній ідеології і математичних моделях аналізу і оптимізації проектних рішень. В результаті проблема вирішується методом проб і помилок з частковим залученням оціночних моделей для розрахунку окремих показників типу захищеності, надійності, своєчасності, безпомилковості.

Провідна ідея дослідження полягає в тому, щоб перетворити управління проектами створення системи семантичного управління юридичною інформацією з мистецтва в системний технологічний процес обґрунтування оптимальних проектних рішень, заснований на останніх досягненнях в галузі системного аналізу, управління проектами та математичного моделювання активних систем [11].

Саме створення інформаційної системи, що спрощує роботу не тільки фахівців будь якої галузі, а й звичайних користувачів системи є ключовим завданням вчених. Відмінною особливістю ССУІ має стати її простота, інтерфейс та наявність найбільш необхідних інструментів пошуку, а також спільність інформаційних масивів на базі єдиних даних законодавчої й нормативно-правової інформації.

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямку. В роботі сформовані теоретичні та практичні основи для вирішення завдання семантичного управління інформацією в галузі юриспруденції.

В даній роботі представлена потреба у створенні системи для виконання автоматичного пошуку юридичних документів «за змістом». Розроблена модель формування цільової ієрархії при управлінні проектом створення системи семантичного управління юридичною інформацією. Здійснено представлення проекту компонентної моделі пошукових запитів у вигляді функціональних модулів, яка може застосовуватися спільно з різними інформаційно-пошуковими системами, заснованими на методах пошуку за ключовими словами («за змістом» природною мовою). Практична цінність роботи дозволяє використовувати компонентну модель як платформу при розробці прикладних інформаційно-пошукових систем, а також в задачах, пов'язаних з семантичним пошуком та ранжуванням досліджуваних юридичних текстів. Саме у створенні системи семантичного управління юридичною інформацією бачиться перспектива розвитку інформаційних технологій в галузі юриспруденції найближчим часом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Haase, P. Peer selection in peer-to-peer networks with semantic topologies / P. Haase, R. Siebes, F. Harmelen // Proc. Of Int. Conf. on semantics in a networked world. Paris. - 2004. - P. 108-125.
2. Артикула Н. В. Мова права і юрид. термінологія. К., 2004.
3. Василенко В. С. Теорія інформації та кодування / В. С. Василенко, О. Я. Матов // НАН України, Ін-т пробл. реєстрації інформації. — Київ : ІПРІ НАН України, 2014. — 439 с.
4. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. [– 2-е видання, випр. і доп.] – К. :Українська радянська енциклопедія, 1985. – 966 с.
5. Тавокин Е.П. Информация как научная категория [Электронный ресурс] / Е.П. Тавокин. – М. : Русский гуманитарный интернет-университет, 2006. – 10 с.
6. Жежнич П. І. Технології інформаційного менеджменту [Текст]: Навчальний посібник / П. І. Жежнич. — Львів: Львівська політехніка, 2010. — 260 с

7. Полонский А.М. Информационные технологии в сервисе /А.М. Полонский// Учебное пособие. – Санкт-Петербург, 2007. – 78 с.
8. Руководство пользователя: Системы информационно-правового обеспечения ЛІГА:ЗАКОН. – К.: «ЛІГА ЗАКОН», 2008. – 152 с.
9. ЛІГА:ЗАКОН [Електронний ресурс] Режим доступа: URL: <http://www/search.ligazakon.ua>
10. Инфодиск [Електронний ресурс] Режим доступа: URL: <http://www.infodisk.ua>.
11. What is Electronic Project Management. Available at: <https://www.igi-global.com/dictionary/electronic-project-management/9518>.

Рецензент статті
д.т.н., проф. Медведєва О.М.

Стаття рекомендована до
публікації 08.12.2017 р.

УДК 004.89: 005.8

М.Б. Кубявка, Л.Б. Кубявка

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВПЛИВ НА ЦІЛЬОВУ АУДИТОРІЮ ЯК РЕЗУЛЬТАТ СПЛАНОВАНОГО ПРОЕКТНОГО РІШЕННЯ

Розглядано інформаційний вплив як проект, що обмежений часовими рамками, має визначений початок та кінець, обмежується фінансуванням і досягненням результатів, здійснюється для реалізації унікальних цілей та завдань, щоб призвести до вигідних щодо задуму впливу змін. Показано, що кожна діяльність в цьому напрямку повинна бути заздалегідь продумана, спроектована та вимагає якісного управління на базі повного і своєчасного інформаційного забезпечення. Виділені процеси управління підготовкою та використанням технології інформаційного впливу. Рис. 2, дж. 10.

Ключові слова: проектне управління; технологія інформаційного впливу; цільова аудиторія; інформаційні операції.

JEL L86

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку суспільства швидко зростає значення непрямих (м'яких) методів впливу на перебіг політичних та економічних процесів в державах. Провідне місце серед м'яких методів впливу звісно посідають інструменти несилової (інформаційної) дії. В ході інформаційної війни, як відомо, агресор приписує жертві те, що робить сам. Жертва в очах споживачів інформації перетворюється на агресора, а агресор – на справедливого месника. Здійснюється, по суті, інформаційне зараження. Зараження на яке відсутня «вакцина».

Наша країна лише намагається протистояти інформаційному шуму, виробити свій «імунітет». Якщо сьогодні не вжити необхідних контрдії, «дозріють» результати цієї війни: депресивне суспільство, рабська свідомість, повне нерозуміння процесів, що відбуваються на рівні держави, апатія, агресія, недовіра до всіх і до всього. Адже нині основний удар інформаційної політики агресора спрямований на маніпуляцію свідомістю українців та дестабілізацію зсередини країни [1-2].

Так дійсно на сьогоднішній день в Україні дієві засоби, які б могли повноцінно протистояти інформаційному «вірусу» знаходяться лише на стадії зародження. Можливо, як для програмних вірусів, створено ефективні засоби